

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi poli.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 3.

V Ljubljani 1. februarja 1872.

Tečaj XII.

Odgoja in nauk.

Človek je tako vstvarjen, da potrebuje odgoje. Odgoja mora naj pred skerbeti, da je človek na telesu zdrav in gibčen, potem, da se uči misliti, in da si pridobuje za vsakdanje življenje potrebnih znanosti, da se njegova volja napeljuje in nagiba k dobremu, da je njegov duh jasen in za vse lepo občutljiv, in da se mu v sercu zbuja in ukorenini prava pobožnost.

Odgoja je namen, in sredstvo k temu je navada in nauk. Navada k vsemu dobremu mora se pri otrocih začenjati že domá, že v maternem naročji. Ako otroci prišedši v šolo ne prinesejo sabo lepil navad, pred vsemi pa navade na pokorščino, je potem učenje brez posebnega vspeha. Za take lepe navade morajo skerbeti posebno matere.

Dobro je, ako se odraščena dekleta pri daljnem izobraževanju namesto, da bi se s tujimi jeziki preveč ukvarjale, učé, kako se mladina odgoja; zastran tega pa je tudi treba, da starši podpirajo tiste, ki v šoli in domá izrejajo njihove otroke.

Stari učitelj je imel navado, da je staršem, ki so mu otroke v šolo pripeljali, naročal dve reči. Djal jim je: „Sam ne morem vzrejati, vi morate mi pomagati, in če mi pomagate, nikar mi ne zavirajte, t. j. kedar jaz hočem naprej, da bi vi hotli nazaj“. In če so mu starši svoje otroke hvalili, da že nekaj šolskih reči znajo, povedal jim je povest od godca, ki je učil citrati. Ta godec je rekel: „Kedar pride k meni kak učenec, ki nič ne zna, tirjam za podučevanje pet goldinarjev, če pa že kaj zná, pa deset“. In če so ga vprašali, zakaj tako, djal je: „Pet gl. tirjam da ga učim, in pet, da ga odvadim, kar prav ne zna“.

Tako so tudi nekteri starši, ki mislijo, da otroci morajo vsaj čerke poznati, ko gredo v šolo, ter jih že eno leto popred ali sami učé ali pa

h kaki stari zasebni učenici pošiljajo k nauku. Tega truda staršem kar nič ni treba. Učenje je šolska reč. Starši naj le skerbé, da svoje otroke lepo vzrejajo, t. j. da jih navadijo na vsako besedo naglo vbogati in pri naj manjšem delu gledajo na to, da so natančni, ker šolski otroci morajo na tanko spolnovati učiteljeve ukaze, če se hoče, da v šoli napredujejo. Domača ali hišna naloga je tedaj, da starši otroke vzrejajo, šolska pa, da se podučujejo in pri tem tudi ob enem vzrejajo. Višje šole imajo več opraviti z učenjem.

Odgoja mora tedaj v domači hiši vterditi si korenine in potem v enem kolovozu s šolo nadaljevati, učenje pa se mora vse le šoli pripuščati. Tudi tako imenovano posebno podučevanje učencev (inštrukcije) so nepotrebne. Večkrat se prigodí, da se učenec v šoli napeljuje po tem, domá pa po drugem vodilu, in nasledek tega je splošna zmešnjava, da učenec ne napreduje. Pravo učenje v šoli ima za svojo poglavitno nalogo opazovanje, po katerem potem vsi zaumeni prihajajo v učencevo dušo. Že Komenski je djal: „V šoli naj se učenec uči najpred opazovati, potem še le popisovati, ker le iz opazovanja izhaja pravo učenje in prava terdna vednost“.

V šoli se mora otroke vaditi prav in redno misliti in sicer tako, da pri mišljenji tudi čuti. Tedaj je prva učiteljeva naloga ta, da učence vadi z občutkom misliti, ker v tem je podlaga vsega drugega izobraževanja za opazovanje, predstavljanje in zaumenje.

Naj bi tedaj starši in učitelji dobro razumevali svojo nalogo. Starši naj bi svoje otroke od prvega trenutka, ko jim jih Bog dá, prav vzrejali, učitelji pa naj bi v šoli dobro vzrejo nadaljevali in jih prav podučevali. Le s tem, ako domača hiša in šola spolnujeta svojo dolžnost, širi se omika med ljudstvom.

O slovenskem učiteljskem zboru.

Da so učiteljski zbori važni, da koristijo šoli in učiteljstvu, mislim mi ni treba dokazovati; jasen dokaz tega je, da so imeli učitelji v raznih deželah že več takih zborov, da jih še tudi v prihodnje mislijo osnovati in da jih posamesne vlade v tem početku podpirajo. Tudi naši sosedni učitelji na Hervaškem imeli so pretečeno leto v Zagrebu tak zbor, kterega se je mnogo slovenskih učiteljev vdeleževalo. In kaki vspeh je imel ta zbor? Vzbudil je učitelje hervaške, vzrokoval živahno gibanje na šolskem polji, pridobil mnogo prijateljev šolstvu in postavil temelj „narodni šoli“ in splošni ljudski omiki.

Kaj pa mi Slovenci? Pri nas, žalibog še ni šolstvo na istej stopinji, na kateri bi moralo biti, da bi iz njega vél pravi duh omike v

prosti narod. Mi potrebujemo dobrih „narodnih šol“. Če si tih priborimo, postavljena je podlaga narodni omiki. V ta namen treba je postaviti načela, po katerih se ravnati, da nam izraste dobro narodno šolstvo, in to je naloga prihodnjega slovenskega učiteljskega zbora. Ker je pa živo potrebno osnovati dobre narodne šole, je tedaj ta zbor slovenskemu šolstvu zelo potreben. Do sedaj še nismo imeli nobenega takega zbora, kajti okoliščine so nam bile neugodne sklicati tak zbor. Slovenski učitelji tedaj radostno pozdravljamo glas „Učiteljskega Tovarša“, kateri nam nazonanja, da namerava slovensko učiteljsko društvo letos sklicati „zbor slovenskih učiteljev“, v katerem se bomo zbrali okoli matere pedagogike in se zedinili, ter skupno delali i položili dobro podlago narodnemu šolstvu in boljši prihodnosti našemu narodu. Ako pa hočemo tak zbor napraviti, moramo zgodaj začeti delati, nič časa ne smemo zamuditi, kajti koliko opravila daje vredba takega zbora, previdi vsak, kdor je bil že kje pri takih zborih.

Ker pa bode omenjeni zbor v beli Ljubljani, treba je, da se mu dá veličastna vnanja in notranja podoba, da se združi z zborom tudi razstava učilnih pripomočkov, da se napravijo primerne veselice i. t. d. K temu je treba, da se vsa ta stvar razdeli v več razdelkov i za vsak razdelek naj bi bil poseben odbor, kakor: „centralni, razstavní, stanovanjski i veseliški odbor“. Ker je pa nemogoče, da bi bil občni zbor „slovenskega učiteljskega društva“ (ktero napravi občni slov. uč. zbor) popred nego jeseni, bi bilo dobro, ko bi se enkrat nekoliko slovenskih učiteljev v Ljubljani sošló, da bi se o celej tej stvari natančneje posvetovali i posamesne odbore volili.

Vi pa, dragi sobratje! ne zamudite pristopiti k „slovenskemu učiteljskemu društvu“, podpirajte ga po svoji moči duševno i materijalno. Pokažite, da ste zvésti slovenski učitelji, da ste zmožni in se tudi hočete izobraževati.

Ne zamudite pa tudi vdeleževati se pervega slovenskega učiteljskega zbora i sodelovati na pričetem delu, iz kterega nam bode vzrastlo „narodno šolstvo“.

Podčeren.

Kako bi se ljudsko šolstvo povzdignilo.

Vsi izobraženi narodi obračajo naj večji pozor na ljudsko šolstvo, ter si prizadevajo po svojej moči pridobiti si dobrih učiteljev s tem, da kolikor je mogoče boljšajo njih materijalno stanje. In to je pravo, kajti, ako so učitelji dobre, izdatne moči, je gotovo tudi šolstvo na dobri stopinji. Nam Slovencem se v enomér očita neizobraženost. Res je, da nismo še na tistej stopinji narodne omike, kakor so nekteri drugi narodi

in ravno iz tega vzroka nam je živo potrebno ljudsko šolstvo po vsej moči podpirati i ga na višje stopinje spravljati, ter tako našemu narodu pripomoči do potrebne zaželjene omike. Kako pa bomo to storili? Tako, da si pridobimo dobrih šolskih moči. Če si jih pa hočemo pridobiti, je potrebno, da se jim zagotovi tako stanje, da se bodo brez skerbí sa vsakdanje življenje i potrebe mogli posvetiti svojemu važnemu stanu — šoli. Ako hoče učitelj vspešno podučevati, mora vsakterih skerbí, ktere bi ga mogle v poduku opovirati, popolnoma prost biti. On mora imeti tako plačo, da si more pripravljati potrebnih reči za življenje, poleg tega pa tudi za svoje daljno izobraževanje, za ktero potrebuje mnogo pripomočkov, ktere si mora navadno drago kupovati. To zahteva tudi šolska postava od 14. maja 1869.

Ali pa morejo ljudski učitelji s sedanjo svojo plačo tej tirjativi zadostovati?

Res, da je naš kranjski deželni zbor izdelal začasno postavo, ktera določuje ljudskim učiteljem plačo z naj manj 400 gold., ali ta postava akoravno smo jo z veseljem sprejeli, je vendar še le prva pomoč zapuščenemu učiteljstvu. Učitelj bi za to plačo moral opravljati ne le službo učiteljevo, ampak tudi orglarjevo in mežnarjevo. Ker pa učitelj cerkvenikove službe sam opravljati ne more, mora imeti za ta posel posebnega služabnika, kterega mora dobro plačati. Sploh pa je služba mežnarja s ono učitelja postavno nezdržljiva, in kranjski učitelji so to že večkrat povdarjali i letos tudi slavni deželni zbor prosili, da bi se ta služba popolno odstranila, — a njih glas je bil glas vpijočega v puščavi. Zaradi tega se tudi ni čuditi, ako so se kranjski učitelji jeli preseljevati in se jih v novejšem času še mnogo preseliti misli v sosednjo Štajersko, kjer učiteljstvu boljša doba zori.

Omenjena postava pa tudi čisto nič ne omenja podučiteljev. Ali naj imajo še tudi v zanaprej tisto plačo, kakor do sedaj 100—150 gld.? Ali morebiti po 60% kakor na Štajerskem? Tedaj bi imeli podučitelji navadno po 240 gold., kar je za živež premalo, a za pogin preveč. Ali podučitelj ne potrebuje ravno tako življenja, kakor učitelj? Ali ne opravlja iste službe? Ugovarjalo se nam bode morda s tem, da so podučitelji naj več neoženjeni, torej nimajo družine. Ali mislimo, da tū se plačuje le njegov trud, njegovo delovanje v šoli, in ta je pri obeh isti. Isti trud, isto delo zasluži tudi isto plačilo! S temi 240 gold. bi si imel torej podučitelj pripravljati živež, obleko i potrebne knjige za svoje izobraževanje. Ubogi **podučitelj!** ne samo, da te že ime razločuje od drugih sobratov, ne le, da mora še opraviti spraševanje, po kterem je še le za podučevanje sposoben, akoravno ima že v roki spričalo zrelosti, poleg tega mu je še slabejša plača odločena zato, ker je ravno — **podučitelj.**

Zrel, a ne sposoben! V mnogih krajih podučitelju še tega ubozega imena ne privoščijo, imenujejo ga še celó: pomagáča, hlapca. Žalostno! V takem položaji mislim, da podučitelj ne bode mogel z veseljem posvetiti se svojemu imenitnemu poslu, ne dalje izobraževati se.

Sedanje razmere o učiteljskih pravicah so tedaj velik opovir dobremu šolstvu i napredku sploh. V rokah našega deželnega zbora je ta tako važna reč, ohranitev in pridobitev dobrih učiteljev in po njih dobrih šol in tako celo izobraženje našega naroda. In če se to zgodí, bodo nasprotniki utihnili vidé, da smo zmožni i voljni izobraževati se po vsej moči. S izobraženostjo pa raste tudi narodovo duševno i materjalno blagostanje. Ker imajo naši poslanci posebno za blagostanje našega naroda skerbeti, nadjamo se, da se bodo vendar enkrat poprijeli dela, ter postavili močen temelj narodni omiki — dobro ljudsko šolstvo.

Kdor pa dela nasprotno, ni prijatelj naroda, kajti: „Kdor hoče narod k padežu pripraviti, naj se loti šolstva; naj razdeva, in dosegel bode — propad naroda“.

Podčeren.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Konec.)

Stumpfer Winkel — topi kot.
 Subnormale — podpravnica.
 Substituiren — namestiti, zameniti.
 Substitution — namestba, zamená.
 Substitutionsmethode — način zamenjevanja, način zamené.
 Subtangente — poddotičnica.
 Subtraction — odštetev, odštevanje.
 Subtractiv — odšteven.
 Subtrahend — subtrahend, odštevanec.
 Subtrahiren — odštevati, odjemati.
 Summand — pribrojnik, prištevnik.
 Summe — suma, soštevek, vsota, znesek.
 Summenformel — vsotnjak, vsekupni izraz.
 Summirbar — zbrojen, sošteven.
 Summiren — šoštevati, zbrojiti, zbrojevati.

Summirung — soštevanje.
 Supplement — dopolnik.
 Supplementäreck — dopolnajoči ogel.
 Symbol — simbol, znak.
 Symmetrisch — simetričen, someren.
 Synthetisch — sintetičen, sostaven.

T.

Tangente — tangenta, dotičnica, dirka.
 Terminrechnung — ročni račun, obročni račun.
 Terne — terna, trójica.
 Tetraeder — tetraeder.
 Theil — del.
 Theilbar — deliven, meriven, razšteven, delen, méren.
 Theilbarkeit — delivnost.

Theilung harmonische — soglasna razdelba.

Theoretisch — teoretičen.

Transformation — prestvorba.

Transversale — preka, prečnica.

Trapez — trapez.

Trapezoid — trapezoid.

Trigonometrie — trigonometrija, trikotomerstvo.

Trigonometrisch — trigonometrijsk, trikotomerstven.

Trinom — tričlenek.

U.

Uebervoller Winkel — prepolni kot.

Umdrehungsaxe — okretna os.

Umfang — obseg, obod.

Umfangswinkel — obodni kot.

Unbekannte, die — neznanka.

Unechter Bruch — nepravilni dроб.

Unendlich — brezkončen.

Ungerad gerade Zahl — enosodni broj.

Ungerade Linie — kriva čerta.

Ungerade proportionirt — obratno razmèren.

Ungerade Zahl — liho število, lihi broj.

Ungleichseitig — raznostran, a, o.

Unione, samica, samotérica.

V.

Variation — variacija, prememba.

Variationsform — premembna oblika.

Variiren — premenjevati.

Veränderlich (variabel) — spremljiv.

Verhältniss — primera, omér.

„ der Gleichheit — enač-
na primera.

„ -Zahl — primerno število.

Vertikal — vertikalni.

Vertikal-Ebene — vertikalna ravnina.

Vertikal-Linie — vertikalna čerta.

Verschieden — različni.

Vieleckig — mnogooglat.

Vielfaches — mnogokratnik.

Vielkantig — mnogorob, a, o.

Viereck — čveterokot, čveterokotnik.

Viereckige Zahl — čveterokotno število.

Viertelkreis — četvertnik.

Vollecke — polni ogel.

Voller Winkel — popolni kot.

Vorderglied — sprednjak.

Vorzeichen — znamenje.

W.

Wahrscheinlichkeit — verjetnost.

Wahrscheinlichkeitsrechnung — račun o verjetnosti.

Wechsel — menica.

Wechselwinkel — izmenični kot.

Winkel — kot.

Winkel im Halbkreise — kot v polokrogu.

Winkeldistanz — velikost kota.

Winkelfunktion — kotova zamenka.

Winkelmaass — kotna mera, mera za kote.

Würfel — kubus, kocka.

Wurzel — koren.

Wurzelausziehen — koren izvoditi, koren izvesti.

Wurzelexponent — korenovo kazalo.

Wurzelgrösse — korenita količina.

Z.

Zählen — šteti, brojiti.

Zähler — števec, brojnik.

Zahl — število, broj.

Zahlensystem — številna sostava.

Zehner — desetica.

Zehntel — desetina.
 Zeichen — znamenje.
 Zeiger, index — kazalka.
 Ziffer — cifra, brojka, številka.
 Zinseszins — obrestna obrest.
 Zinseszinsrechnung — račun ob
 obrestni obresti.

Zusammengesetzt — sostavljen.
 Zusammenhängende Verhältnisse
 — sovezne primere.
 Zweigliedriger Ausdruck — dvo-
 členik.
 Zweitheilig — dvodelen.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

23. Male šole ali šole po deželi so se imele navadno v domačem jeziku, in tudi po mestih v vzornih ali normalnih šolah se je podučevati mógel kolikor toliko jezik slovenski. Da bi se po njem vanje pripravila i Metelčica, v ta namen so šolske knjige spisovali Metelkovci; ali — „Berilo za male šole na kmetih“ se je l. 1834 tiskalo že spet v Bohoričici, in v njej je po naročbi šolskega vodstva tiskan tudi „Mali besednjak slovenskiga in nemškiga jezika“ v Ljubljani l. 1834. 8. str. 230; II. 1843, ki ga je nekoliko s pomočjo Metelkovo zložil J. Kek (r. v Zatičini 1796, u. v Ljubljani 1854), ki je spisal bil tudi „Kratek katekizem v vprašanjih in odgovorih“, kateri je nastopil v prvih šolah pozneje za l. 1831 v Metelčici natisnjenim „Kerščanskim naukom“.

V srednjih šolah je pa slovenščina menda po Vodnikovi dobi potihnila popolnoma. Čop jo je jel zopet buditi, in kaže se, da so tedaj nekteri poskušali slovenščini pridobiti nekoliko veljave v šolah latinskih. Konec l. 1836 dobi Metelko od deželnega poglavarstva po ravnateljstvu modroslovnega učilišča v presodbo slovnico latinsko — Handbuch der lateinischen Sprache —, katero je vsaj nekoliko na podlagi slovenskega jezika sestavil tedanji katehet v latinskih šolah blagi Joža Globočnik*) (r. v Cerkljah l. 1796, katehet od 1828 do 1854, u. v pokoju l. 1863), ktera pa vendar natisnjena ni bila.

V nemški l. 1837 pisani razsodbi pravi Metelko, da posebno v skladnji razkazuje pisatelj, kako malo se vjema latinščina z nemščino, nekterikrat celo nič, velikrat se pa lepo sklada s slovenščino. — Prav res je, da latinščina po vsem sestavu svojem t. j. v mnogih posamesnih besedah pa celih stavkih ima veliko podobnosti s slovenščino. Jasno je toraj, da kranjska mladina veliko prej in bolje uméva latinščino, če se na to podobnost z malo besedami opomni v maternem jeziku, kakor pa

*) Umerl je ranjki detomili katehet 17. sušca, rojen je bil 18. in pokopan 20. istega mesca, ter je na parah ležal — 18. — svojega rojstva in — 19. — svojega godú — sv. Jožefa — dan.

ako se z mnogimi na široko razlaganimi pravili o latinščini v nemškem jeziku obtežuje njen spominj. Nemško dvombó „ich werde verlassen“ razlaga pisatelj l. VI str. 2 prav dobro po slovenski z „bom zapustil in sim zapušén“; tako tudi „ich arbeitete“ z „bi delal in sim delal“. Spridoma bi toraj kranjska latinščine se učeča mladina rabila to delo; nekatere reči bi se vendar — po njegovih mislih — mogle popraviti. Nemške sklanjatve naj bi se vravnale po slovnica h v normalnih šolah navadnih. Pisatelj je nemščini dal 6 sklonov; praviloma ima le 4. Hotel je pred ko ne to doseči, da se vjemajo z latinskimi, kar pa nikakor ni prav, vzlasti že za to ne, ker je prepovedano podtikati komu kaj tujega. Čisla naj se lastnija vsakterega, toraj tudi nemškega jezika, in nobenemu naj se ne vtika ali ne vriva, česar mu narava ni dala. Mar naj se učenec koj v sklanjah soznani z razložki obeh jezikov, kar se mora prej ali slej že tako zgoditi. „Das Verfahren jener Empiriker, die einst der deutschen Sprache Gewalt anthaten, um darauf das Latein mechanisch betreiben zu können, kann man mit Recht wohl nicht zurückwünschen“.

Slovenske besede, pravi proti sklepu, naj se podčertajo in potem drugače tiskajo kakor latinske, da se človek v njih ne moti. Ta znota se priméri tem lože, ker se marsikterokrat v obeh jezicih enako glasijo, in so časih enacega časih inacega pomena; p. me, te, se, novo itd. pomeni v obeh jezikih ravno tisto; rana latinski pomeni der Frosch (žaba), slovenski die Wunde; perversi lat. die Verkehrten, slov. werfe zu; is lat. er, slov. aus; pes lat. der Fuss, slov. der Hund itd.

Tako nathoma je deloval Metelko, da razun l. 1838, kadar ga v Illyr. Bl. hvalno imenuje Korytko, nikjer nič ni brati o njem nekaj let. Sicer so po doveršeni čerkarski pravdi nekako sploh potihnili bili delavci na slovstvenem polji slovenskem, da je l. 1840 v ravno omenjenem listu št. 50 Prostoslav Milko takole popeval slovstvo naše:

1833 — 1840.

I.

Let sedem je v Egiptu hudih bilo,
De zemlja nič sadú ni obrodila,
De še kopriva se je posušila,
In vsako zerno kal je svoj zgubilo!

Let sedem! Čudno res je to število,
Ker nas stiskala tud' je taka sila!
De b' je Modrica naša ne čutila,
Serce bi bolj prosto Slovincam bilo! —

Polje sicer nam ni pusto ležálo:
Rodilo nam je žita, zlahtne vina,
In moč in živež nam je vsim dajalo.

Rodila nam je tudi domovina
Cvetlice medne, zlahtne in dušeče,
De bi ji vence spletali cveteče!

II.

Pa kaj cvetlice, zlahtne vina, žita!
Sladkosti vunder nihče nič ne vžije,
Če vsako seme rodovitno klije,
Al setev vsa od toče je pobita. —

Kaj vinska terta, zlahtne vina, žita,
Pomagajo sinovam domačije?
Peljinovko vsak žejen grenko pije,
Če medonošnih bčel nihče ne pita.

Al' domačija vertu ni enaka?
 Glej, zlahtne mednate rodi cvetlice,
 Iz katerih med bi brala bčela vsaka.

Glej, naša ta je domačija draga,
 Še bčele daj ji, sladke beračice,
 Saj ljubi bčele tudi Mati blaga!

In v tem smislu je l. 1841 Kopitar v posebnem pismu (Baden d. 5. May) popraševal Metelkota: Ps. Wie kommt es, dass selbst Korytko's Beispiel, u. Ihr langes Professorat, keinen Carniolphilus im echten Sinne wecken? —

Šolsko obzorje.

Iz Gradca. (Stigmografični risarski predlogi.) Že pred novimi šolskimi postavami se je v ljudskih šolah podučevalo v risanji. Sedaj pa je zapovedano, da se mora po vseh ljudskih šolah podučevati v risanji. Za učitelje, ki sami niso dobro risanja vajeni, je to podučevanje gotovo nekoliko težavno, ali pa saj v tem ne pridejo do naména. Treba jim je, da imajo prave zgleadne risarske predloge. Dolgo se ni nobenemu posrečilo, da bi bil napravil dobre, lahke, mične in praktične predloge za male učence; kajti eni so bili pretežki in nemikavni, drugi zopet nedjanski, ker delali so jih naj več ali učitelji večjih višjih šol, ali pa celó neučitelji. Kakor pa ne more vradnik kmetu pripravnega orodja napraviti, ampak le tisti, kateri se sam s kmetijstvom pečá, ravno tako tudi niso mogli učitelji višjih šol ali še celo neučitelji za ljudske šole pripravnih risarskih predlog napraviti. Tedaj je to podučevanje zmirom nekako zaostajalo, dokler se ni ljudskemu šolskemu učitelju posrečilo napraviti zaželjene risarske predloge za ljudske šole. Janez Kopšič, učitelj v Gradcu, je napravil prve dobre predloge za ljudske šole. Da je to istina, priča to-le: Ko so bili 20. julija 1871 v Badnu učni pomočki razstavljeni, dobil je Kopšič za svoje risarske predloge častni diplom; graško učiteljsko društvo je te predloge prav dobre spoznalo in jih prav živo priporočilo; c. k. deželno šolsko svetovalstvo na Koroškem jih je dovolilo za ljudske šole in tako tudi c. k. deželna šolska svetovalstva na Kranjskem in Štajerskem, in Kopšičeve risarske predloge se ne rabijo samo v Gradcu po vseh ljudskih šolah, ampak tudi po deželi, da, celó na Avstrijsko, Tirolsko, Koroško, Kranjsko, Gališko, Salcburško, Češko, Istrijsko, Banaško, Moravsko itd. pošilja Kopšič svoje risarske zvezke. Celó konzulstvo v Carigradu je vpeljalo Kopšičevo risarstvo v ondašnjih avstrijsko-ogerskih šolah, in si je naročilo 15. decembra 1871 prav veliko zvezkov (okoli 2000). V tem kratkem času se je tedaj Kopšičevo risarstvo tako silno razširilo, in se bodo še bolj, ker še naj bolj zastopujejo tirjatvam §. 53 šolskega in učnega reda občnim ljudskim učilnicam od 20. avgusta 1870, ki govori o smotru nanka o risanji in geometričnih oblikah.

Tu podamo še kratek popis posamesnih zvezkov: I. zvezek obsega vaje z navpičnimi in vodoravnimi potezami in iz teh čert sestavljene podobe n. pr.: prave kote, pravokotnike, štirjake, stol, križ, omaro, mizo i. t. d. V II. zvezku so vaje s poševnimi potezami, različni koti, trikotja, zopet kvadrati in pravokotniki, trapeci ali zategnjeni čveterokotniki in iz teh sestavljene podobe. V III. zvezku se nahajajo prav mične iz ravnih potez narejene podobe, n. pr.: zopet križi, čoln s hišico, hiša, cerkev s pokopališčem, čaše ali skudele, mlin za kavo, šolska tabla s stojalom, kažipot, zopet hiša, omara, duri, golobnjak,

štirjake, progaste ali pisane s vstričnimi čerticami in rimske številke. V IV. zvezku so lepe podobe v pisanih štirjakih, vmes pa še druge podobe, kakor: strešna okna, hiše, spominke ali znamenja v spomin, hišno orodje, svetilnice itd. Pri teh vajah rabijo lahko učenci barvane svinčnike (rudeče in višnjeve ali plave), in podobe se še veliko lepše vidijo. V. zvezek prinese pa že težje figure z ravnimi čertami in s senčanjem (Schattirung) n. pr.: pinjo, žganjarsko kupico, dleto, verh zvonika, spominke, veterni mlin, pokrito šterno, grobne kamne, oljenko (lampo), peči, terdnjovski turn, velike duri z železno mrežo, predalčnik (Schubladkasten), cerkev, štatve, mostove, šterno, hiše in latinske čerke. VI. zvezek prične vaje s krivimi potezami in obsega zopet prav prav mične podobe, kakor: peresa, navode k ornamentom, lonec, majolko, coklo (Holzschuh), nož, korc, likovnik (Glätteisen), škaf, škropivnico, bokal s kupico itd. Te vaje so posebno dobre za dekleta. Zvezek VII. ima sedem prav lepih vloženi tla. V VIII. zvezku je čez 30 zgledov za izšivanje (Schlingmuster) posebno pripravne za dekleta. IX. zvezek je namenjen za poduk v oblikoslovji, ter obsega poteze ali čerte v različnih razmerah, kote, trikotnike, kvadrate, pravokotnike, trapece, paralelograme ali vsoprednike, kroge, (kocko ali kupo [kubus, Würfel], piramido, prizmo, valjar, stožec itd. in sicer te z mrežami, t. j. narisano je, kako se iz papirja te reči izrezujejo in zložijo), in potem preračunanje poveršja pri krogu, štirjaku, pravokotniku in trikotju. Kopšič je napravil pa tudi najpotrebniše modele ali obrazce iz debelega terdega papirja za ta poduk in jih daje ravnokar mestnemu šolskemu svetovalstvu v presodbo in poterditiv. Dobivali se bodo pri njem po 10 n. kr. X. zvezek je namenjen poduku o zemljepisju. V njem se nahajajo naj prvo znamenja vasi, terga, mesta; glavnega mesta, terdnjave, dobljene in zgubljene vojske, rudninskega studenca, rudnika, škofovega sedeža, pošte, različnih mej, stez, cest, železnice, daljnopisa, mere potoka, reke, jezera, zaliva, verha gore, potem pride solčni in lunini mrak, polotok, otok, gorovje, medmorje, puščava, morska ožina, tir zemlje okoli solca in staja zemlje v različnih letnih časih proti solcu, zemlja s petimi pasi, s poldniki, s soravniki, z ravnikom, s severnim in južnim tečajem; vzhodna in zahodna poluta oble z dotičnimi deli sveta. Nadalje pridejo zemljevidi Koroškega, Štajerskega in Kranjskega vsi trije z gerbom in slednjič celo Avstrijsko-ogersko cesarstvo. Na zemljevidu Kranjskega so ti-le kraji zaznamovani: Ljubljana, Kranj, Terzič, Loka, Radoljca, Kamnik, Idrija, Ipava, Postojna, Lož, Kočevje, Ribnica, Černomelj, Metlika, Novo mesto, Kostanjevica, Mokronog, Kerško, Litija in Višnjagora. Omeniti se pa mora, da X. zvezek še ni dogotovljen, v enem mesecu se bo pa gotovo že dobil. Vrezano je v kamenu že vse; razun zadnje strani t. j. Avstrijsko-ogerskega cesarstva. Kedar se bo ta zvezek dobil izdelan, nanzanili bodemo v »Tovarušu».

Ker se na teh zemljevidih nahajajo znamenja dobljenih in zgubljenih vojsk, primoran je učitelj tudi povedati pri tej priliki nekoliko iz zgodovine. Sploh si je Kopšič veliko truditi moral, da je te risarske zvezke tako izverstno sestavil, kajti učitelj še celó lahko tù kakor pri pisanji po taktu podučuje, ter lahko pazi, da otroci prav sede, in prav svinčnike deržé. Otroci kažejo pa tudi veliko veselja do risanja, ker se zmirom mičneje podobe po zvezkih nahajajo in se po stigmografični metodi prav lahko izpeljujejo. V prvih zvezkih so take lahke vaje, da jih že otroci drugega razreda izdelujejo. Treba je pa tudi, da se že v spodnjih razredah risati prične, da se lahko vsi zvezki porabijo. Po vseh zvezkih je več ko 400 vaj, in vsaka podoba se po trikrat ali štirikrat dela. V teh risarskih zvezkih je tedaj prav veliko učne snove.

Do sedaj se vse podobe po pikah delajo, razun X. zvezka, pozneje v novem natisu more jih pa zmirom več in več izpušati, ako bodo to učitelji za dobro spoznali, torej se Kopšiču kaj vstreza, ako mu ta ali uni tovarš kaj nasvetuje, ter je pripravljen vse storiti. Tudi obeta, da hoče slovenskim učiteljem s tem vstrezati, da slovenske napise in imena napravi, ako bodo povsod njegove risarske zvezke rabili in si slovenska imena želeli, akoravno ga pride to veliko stati, ker si mora dati v nov kamen rezati. — Zakaj bi pa tudi ne storil, saj je Kopšič sam Slovenec, torej se pa, dragi tovarši, še toliko bolj njegove risarstvo in njegovi zvezki priporočajo, ker imamo to iznajdbo od domačega brata.

Niso pa njegovi zvezki le samo izverstno izdelani, ampak tudi silno dober kup so. En zvezek, v kateremu se na 14. straneh risa, veljá le 6 n. kr., le X. zvezek veljá 10 n. kr.; oziroma na tvarino, ki jo obsega, pa tudi jako po ceni. Ako si pa kdo pri Kopšiču (mestnemu učitelju v Gradcu Schulgasse Nr. 14) več zvezkov naroči, dobí jih pa še 10 % boljši kup. To pa le pri njem, kajti kupci ne morejo dati 10 % dobička, ker jih sami po tem kupu dobijo od Kopšiča. Dobivajo se pa tudi v Ljubljani pri Giontini-tu in Gerber-ji, ktera sta si jih že v kratkem prav veliko naročila. Se vé da, so tam dražji, kakor je že zgoraj omenjeno. Ako bi si pa otroci tudi tega ne mogli kupiti, naj pa učitelj za te revne učence naroči »stigmografične vadne zvezke« (Uebungshefte). En zvezek veljá le 4 kr., veliki so pa tako, kakor uni s predlogami. Razvidí se iz tega tedaj, da je komaj popir plačan. — Pri Kopšiču se pa tudi lahko ob enem dobiva (kar se vé, le iz prijateljstva tovaršem preskerbuje) vse drugo risarsko in pisalno orodje, in sicer: svinčnike Hardtmuthove po 7 palcev dolge 12 za 12 kr., 5 palcev dolge za 8 kr., plave mehke, da se ne drobijo, po 7 palcev dolge eden po 5 kr., rudeče-plave po 8 palcev dolge eden za 8 kr., gumilastiko $\frac{3}{4}$ palca široko in $\frac{5}{4}$ dolgo po 2 ali 3 kr. (en kos se lahko prereže in jo ima polovico dovolj en učenec), 100 peresnih ročnikov za 50 kr., 100 kamenitnih pisalov (Griffel) v pisanem papirju zavitih 40 kr., nepovitih 15 kr., jeklenih peres 12 tucatov (Gross) za 40 kr. do 1 gl., 100 tek ali zvezkov za pisanje izbranih 1 gl. 40 kr. itd. Preskerbuje pa te reči le tistim učiteljem, ki si pri njem risarske zvezke naročajo. — Upam, da se s tem naznanilom nekterim učiteljem nekoliko vstreza.

V Gradcu, 10. januarja 1872.

Juvan.

Iz Ptuja. (Poročilo o stanji in delovanji učiteljskega društva v ptujskem okraji). Konec meseca grudna preteč. l. je prešlo tretje leto, kar ima učiteljsko društvo ptujskega okraja svoj obstanek. Leta 1870. štelo je društvo rednih udov 38, nerednih 4, pa enega dopisovalnega. To leto pristopilo je rednih udov 6, nerednih 1, in izvoljena sta bila dva častna uda. Vsled spremembe služeb in po drugih naključbah je izstopilo l. 1871. rednih udov 7, tedaj šteje društvo konec l. 1871. 45 družtvenikov in sicer: rednih 37, nerednih 5, dopisovalnega 1, pa častna 2. O družtvenem premoženji poročamo, da društvo doslej še ni moglo nabrati nikake glavnice, vendar tudi ni delalo dolgov. Letni doneski so porabili se deloma za točne družtvene potrebe, največ pa dajali se za pomnoževanje družtvene knjižnice, ktera šteje sedaj 115 knjig. Za okrajno učiteljsko bukvarnico je lani darovalo zastopstvo ptujskega okraja 50 gld., in za ta denar napravilo se je nekoliko večjih znanstvenih knjig, ter nekaj časnikov, in vse je pod roko in varstvom družtvenega knjižničarja. Drugih denarnih podpor društvo ni imelo, vendar se javno zahvaljuje občini ptujskega mesta za sobo, ktero mu je prepustila v mestnem šolsk. poslopji brez plačila za zborovanje. Preteč. leto je imelo društvo 9 shodov, — namreč 7 rednih, 1 izvan-

rednega in 1 odborovega. Pri rednih se je sklepalo o mnogoterih, šolo in učiteljstvo zadevajajočih prošnjah, ki so se predlagale deželnemu zboru; pogovarjalo se je o važnih vzrejnih in učilnih stvareh, in tako se je versila naloga po 1. §. društvenih pravil. Bilo je 9 prav dobrih govorov. Izvanredni shod je je bil pri sv. Trojici v Slov. goricah, kojega so se vdeleževali tudi druga učit. društva štirsk. slov. zemlje, — odborni shod pa je obravnaval upravne stvari društva. Društvo je tudi volilo odbor v ta namen, da se sčasoma tudi osnuje dobro berilo za slov. lj. šole. — Ker je ta stvar posebno važna, vljudno prosimo vse učitelje in prijatelje šolstva, ki podpirajo s svojim svetom in delovanjem to podvzetje. *)

Med letom je pristopilo društvo tudi zvezi štirskih učiteljev, koja pravila so se že objavila. V obče moremo reči, da je društvo ptujskega okraja spoznalo svojo nalogo, ter trudilo se v preteklem letu za korist šolstva in učiteljstva. Konečno želimo, naj bi v prihodnje vsi učitelji ptujskega okraja pristopili k temu društvu in vdeleževali se njegovega delovanja, — ker »sloga jači«.

Iz Ljutomera. Zredel sem veselo novico, da bode v prihodnjih velikih šolskih počitnicah v Ljubljani »prvi občni zbor slovenskih učiteljev«. Ta zbor naj se pa osnuje popolnoma po zgledu lanskega hervaškega učiteljskega zbora. Obravnaval naj bi samo splošna in najvažnejša vprašanja, ki se tičejo vsega slovenskega ljudskega šolstva. Občni zbor slovenskega učiteljskega društva obhajal naj bi se popred, p. v velikonočnih počitnicah, da bi se takrat s takimi ne toliko važnimi rečmi čas ne zguboval. — V tukajšnji bližnji vasi, v sv. Križu dobil je pokojni nadučitelj, g. Regolec, ki je 73 let prav marljivo in hvalevredno učiteljaril, srebrni križec za zasluge. Ravno tako je počasten g. učitelj Einfalt v mestu Radgoni. V poprej omenjeni vasi nimajo že tri mesece namestnika za imenovanega zasluženega nadučitelja. Tega je kriv ondotni krajni šolski svèt, ki ne razume svoje naloge. Pri imenovanji so se pervikrat glasi razkrojili. Služba je bila torej v drugič razpisana. Pri novem imenovanji pa volijo ti možje zopet nepostavno. Izvolili so si namreč svojega podučitelja, ki še prosil ni in ki nima izpita potrebnega za nadučitelja, kar pa višja šolska gosposka vsled postav ne more poterditi. Za podučitelja pa hočejo ti možje imeti nekoga dosluženega vojaka, ki nima prav nič izpitov učiteljskih.

Ta služba bode morda še enkrat razpisana, ali pa bode deželni ali okrajni šolski svèt imenoval ktereга učitelja. To je tedaj žalostna skušnja. Akoravno nove šolske postave dajejo lepe pravice srenjan, vendar se jih naši malo omikani kmetje premalo poprijemljejo v svojo korist. Omenim naj še, da je bilo za to službo več kompetentov, med njimi več zmožnejših iz Kranjskega, od koder prav pogostoma na Štajersko prosijo. V 2 $\frac{1}{2}$ mesecih mi je pisalo 12 tovaršev iz Kranjskega, ki nameravajo tu sim prositi. Ne davno je za Štajersko poterjena postava, po kateri smejo blagajnice okrajnih zastopništev, ki se polnijo iz davkarskih priklad, prevzeti plačevanje učiteljev. Vsled tega je že mnogo okrajnih zastopništev na Štajerskem sklenilo, da ima šolnina nehati, in da se učitelji plačujejo iz omenjenih blagajnic. To ima dober vpliv na učiteljstvo in šolstvo. Pervi dobivajo v redu svojo plačo, šolstvo pa se s tem boljša v tej zadevi, da starši ne mermrajo toliko zoper šolo. Ljutomerski okrajni zastop bode prihodnje leto prevzel izplačevanje učiteljev.

Naj povem še nekaj važnejših sklepov iz seje tukajšnjega okrajnega šolskega svetovalstva dné 29. decembra. Perva realka se bode prenaradila v za-

*) Tudi na Kranjskem spisujemo novo „Berilo“ za četerti ali peti razred ljudskih šol. Vredn.

četno kmetijsko-obertnijsko šolo, ne pa v 5. razred ljudske šole, kakor sem že poročal.

Napravila bode se tudi dekliska šola, z dvema razredoma, da se šola razširi, in da bode kolikor mogoče vsa za šolo vgodna mladina tudi hodila v šolo, kar pa se sedaj ne godi; kajti $\frac{1}{3}$ mladine ne hodi v šolo, ker bi tudi v dosedajnih sobah prostora zanje ne bilo.

Učitelj Š. Meglič iz Planine na Notrajskem imenovan je za učitelja v 2. razred v Ljutomeru in »Tov.« dopisovatelju izročilo se je vodstvo tukajšne šole. Samo po sebi se razumi, da ti sklepi potrebujejo še poterjenja od sl. dež. šolskega sveta v Gradcu.

Serčno pozdravljam svoje kranjske tovarše želim, da bi jim kmali zasijala mila doba boljšega materijalnega stanja!

L.

Iz Mozirja. (Naloga slovenskega uč. društva.) Lani sem čital v »Slov. nar.« poziv iz Ljubljane za ustanovitev slovenskega godbenega društva. Da se do sedaj, kolikor je meni znano, na tisti poziv ni nihče oglasil, je znamenje, kako težko se izvršuje ta važna in hvalevredna misel. Meni se dozdeva, da se to brez učiteljev ne bode uresničilo. Letos pri velikem zboru slov. učit. društva, na katerega se na vsaki način moramo pripravljati, se nam ponuja prva najugodnejša priložnost, da se bode to djansko izvršilo, ako se tega količkaj z veseljem poprimemo. Gotovo pa bi bilo slovensko godbeno društvo tudi za šolo in nas učitelje prvič važno, ker bi bilo in moralo biti z učiteljskim društvom v tesni zvezi; drugič potrebno, ker se učiteljsko društvo samo ne more s petjem in godbo toliko pečati in se spuščati v tolike stroške, kolikor zahteva razvoj narodne godbe; tretjič koristno bi bilo tudi, da bi si pridobili izverstnih moči, ki so pa v raznih stanovih, da bi se ž njimi večkrat shajali in tako društvu in sebi koristili.

Ker izobražen svet že davno vé, kako blagodejno odgojilno moč ima v sebi pravo zlahtno narodno petje, ki je pogoj zdravemu razvoju narodne godbe, in ker smem zagotovljen biti, da je večina slovenskih učiteljev vneta za to misel, derznem se sledeče nasvetovati:

1. Naj se v Ljubljani vstanovi začasni odbor, ki naj sestavi pravila za slovensko godbeno društvo tako, kolikor se dá naprej presoditi, da bi se vstrezalo namenu.

2. Naj se povabijo odlični strokovnjaki in drugi razumni prijatelji godbe p. o velikonočnih šolskih praznikih na tisti dan, kedar bode odborova seja učiteljskega društva, k posvetovanji, da se o vzajemnem delovanji sporazumlja in da se pravila vladi predložé.

Ako bi vnanjih povabljenih udov nihče ne mogel priti, nič ne dé, ker je ljubljanskih dovolj.

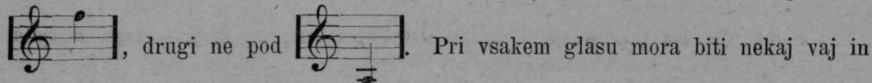
3. Ker bo brez dvombe k temu društvu pristopilo, mnogo učiteljev, ki so zajedno tudi družabniki slov. učit. društva, naj se zarad zeló važne že omenjene vzajemnosti obeh društev družabniki slov. god. društva k shodu skličejo na tisti dan, kedar imajo učitelji velik zbor, ali vsaj na prvi dan za učiteljskim zborom.

— §. 59. učnega reda ljudskih učilnic zahteva, da se v viših razredih učí petje na podlagi notnega sestava. Kdor se je s tem kedaj pečal, vé, koliko truda in stroškov ga je stalo, ker ni imel za to pripravnih učil. Da z nemškimi učili v podučevanji v slovenskem petji nam ni pomagano, je jasno. Mišlim, da je tedaj zeló potrebno, da si podučevanje v petji sistematično vredimo in si za to dobra učila pripravimo, ne samo zarad omenjene točke učnega reda,

ampak zaradi uspeha, ki ga pri odgoji mladine s pravim resnično lepim petjem dosežemo. Zato pa moramo imeti stenske table za poduk v petji in knjižico »Poduk v petji za ljudske šole«, ktera naj bi obsegala dovoljno število lepih za šolsko mladino primernih pesem in blizo takošen-le zapopadek:

1. Dvoglasne vaje v c - dur, 2. enoglasne pesmi v c - dur, 3. dvoglasne vaje v c - dur, 4. dvoglasne pesmi v c - dur, 6. škala in dvoglasne vaje v g - dur, 6. dvoglasne pesmi v g - dur. Kakor g - dur, tako tudi f - dur, d - dur, b - dur, a - dur, es - dur i. t. d.

Vse pesmi morajo biti tehnično vredjene; prvi glas ne sme segati čez

pesem malega obsega t. j. takošnih, ki ne segajo zgoraj čez *d*, spodaj pod *c*.

Vaje v knjižici morajo biti takošne in tako vredjene, da vaje stenskih tabel nekoliko ponavljajo in dopolnujejo. Vse pesemske kitice morajo biti pod glaskami tako tiskane, da se pri petji lahko na glaske pazi in besede čitajo.

Za petje samo po sluhu za nižje razrede je potrebna posebna zbirka, zato, ker pesem že poprej naučena po sluhu, potem nima take vrednosti vaja po glaskah.

Da šolske pesmi ne zahtevajo samo pravilne skladbe, ampak tudi nekaj lepote in blažilnega, domoljubnega, narodnega in veselega duha, se je gotovo že vsaki učitelj prepričal.

Takošne pesmi, katerih nam precej manjka, se ne dadó po rokodelsko skladati.

Roditi jih more le prava sposobnost in pa vgodno vbrana duša.

Izverstne stenske table za petje je imel že lani v izlozbi v Zagrebu in Ljubljani verli učitelj in nadzornik gospod Stegnar, za katero delo sta ga za služeno pohvalila »Učiteljski Tovarš« in pa »Slovenski narod«. Njegova domoljubnost nam je porok, da bi jih on rad prepustil za tisk.

Pesmi za knjižico »Poduk v petji za ljudske šole« pa že pripravljata na široko slavno znana slovenska skladatelja gosp. doktorja Benjamin in Gustav Ipavec, ki pripoznavata važnost in nujno potrebo takošne knjižice. V to knjižico se bodo jemale pesmi tudi drugih skladateljev, ako so primerne. Ker je po Slovenskem gotovo mnogo takih pesem, ktere do sedaj niso bile tiskane ali ktere niso sploh znane, vljudno prosimo učitelje in druge šolske prijatelje, da jih blagovolijo poslati gospodu dr. Gustav Ipavcu v Št. Jur na južni železnici.

Pesmi morajo biti izvirne, vendar se brez imena skladateljevega in pesnikovega ne morejo sprejemati.

Da se ta knjižica in stenske table natisnejo in založijo, za to bode moralo skerbeti slov. učiteljsko društvo; sicer nihče ne bode tega storil.

Dobro bi bilo, da bi o tem še drugi svoje mnenje naznanili v »Učiteljskem Tovaršu«, posebno pa gospod Stegnar.

Pa ne samo to bode moralo slovensko učiteljsko društvo storiti, njega čaka še neizmerno veliko drugega še važnejšega dela — skoraj sama celina.

Naši predniki in največ naši varuhi so nam jo prepustili. Mi se je moramo lotiti; to zahteva od nas naša samosvest in narod, čegar mladino podučujemo, to zahteva od nas mogočni duh sedanjega časa. Slovenski učitelji moramo torej priznati, kako silno potrebno nam je krepko slov. učiteljsko društvo. Kdor bi se ga izogibal, kazal bi s tem svojo nezrelost. Pomagali nam bodo iskreni in samosvestni domoljubi. Dokler smo tičali v nevgodnih okoli-

ščinah, so bili tu pa tam naši varuhi »skazljivci« slovenskih šol; ako pa v sedanjem času učitelji ne bodo hotli poznati pravega pedagogičnega stališča, bode narod nas »skazljivce« imenoval.

Ne morem si kaj, da bi ne vprašal nekterih tovaršev na slovenskem Štajerskem zavoljo »Lehrerbund-a«: ali ni za naše šole slovenski jezik prevažen faktor, s katerim moramo računati in neizogibljivi prelaz, čez kterega pelje naj krajši pot do napredka, omike in blagostanja?

Upam, da se vidimo v zboru slovenskega učiteljskega društva.

Jakob Škoflek.

Z nad Vipave. (Nekteri krajni šolski svéti) so res prava sitnost marsikteremu učitelju. V tem bode pritegnilo z menoj več mojih tovaršev, ki imajo v krajnem šolskem svetu take možé, kakor jaz. Bil je prejšnji čas v tem oziru marsikteri učitelj zadovoljneje, če je imel za svojega krajnega nadzornika previdnega, ter za šolo vnetega domačega duhovna, ki je učitelja lepo podpiral, kakor sedaj, ki ima krajni šolski svet, v kterem so sami terdi nasprotniki šole. — Res je več hvalevrednih izjem, kjer sedé po krajnih šolskih svetih možjé, ki vedó šolo ceniti po vrednosti, in skerbé za njeni napredek, ter podpirajo učitelja pri njegovem trudapolnem delu, učitelj je lahko vesel in še enkrat lažje deluje o šoli. Drugace pa je tam, kjer ima svetovalce, ki so sicer dobri kmetiški gospodarji, pa od šole umejo, toliko kakor medved na orglje, ter so ravno zategadel neprijatelji šolski. Taki bi radi videli, da bi šolo in učitelja muri popil. Tako je tudi. Tak velemodri očanec, ki se je iz nekake veljave vrinil v kr. šolski svet, noče nič slišati o dolžnostih, ki mu jih nalaga postava o kr. šolsk. sv. od 19. maja 1869, nego hoče po svoje prena-rejati vse do sedaj v miru obstoječe pri šoli. V svoji domisljiji prilastuje si neomejena oblast do učitelja, da se mu ukazuje, da ni treba podučevati ne v sviloreji niti sadjereji, in drugih tacih neumnosti več. Po tem takem se lahko misli, da ne zda nikakovo naznanilo zarad šolskih priprav in malomarnosti staršev in otrok, učiteljeve plače i. t. d., nego primoran si za vsako najmanjšo potrebo na višjem mestu pomoči iskati. Se vé, da to jim zopet ni prav. Po vsem tem se tedaj vpraša, ni li tak krajni šolski svet popolnoma nepotrebna naprava, in nova butara za učitelja, ki more vedno biti pripravljen, odbijati hibe od tod nanj vihteče. Žalostno, pa res!

Jan. G.

Iz Teržiča. 9. t. m. umerl je tu starašina kranjskih učiteljev, 84 let stari učitelj g. Jakob Peharec, oče g. S. Peharca, dekana v blejskem Gradu. Potem, ko je čez 40 let služil, je bil še 12 let v pokoju, in je imel tudi od presv. cesarja sreberni križ s krono za zasluge. Pri njegovem pokopu 11. preteč. m. se je zbralo mnogo g. g. duhovnov, učiteljev in drugih njegovih spoštovalcev. Pokopali so ga g. J. Reš, dekan v Kranji. Pevci so mu peli predgrobnico in nadgrobnico. Naj mirno počiva! Ranjki je imel 70 gold. pokojnine iz dež. šolskega zaklada, 60 gold. pa so mu tukajšnji učitelji dajali iz šolskega denarja. Prav bi bilo, da bi se ta denar ohranil, da bi se temu še kaj priverglo in da bi se ustanovil še četerti učitelj, da bi ne imeli čveterorazredne šole na treh kolesih. Naš krajni šolski svet malo storí za boljše obiskovanje šole; naj ima tedaj na vesti, ako šolstvo zaostaja. Učitelji tu celó po 30 ur na teden delajo, pa imajo naj več za to le grenko plačilo.

L. K.

Iz Ljubljane. »Odbor slovenskega učiteljskega društva« je v seji 1. dec. preteč. l. določil, da hoče jeseni sklicati veliki zbor slovenskih učiteljev, za kterega se bode precej pripravljalo in potem ravnalo, koliko se bode oglasilo novih udov, ker brez združbe ni moči. Vabila

k pristopu naj se razpošljejo v vse slovenske kronovine. Tiskajo naj se nova pravila in nove sprejemnice. Društvo boče v svoji društveni sobi »Pred mostom« imelo te-le časopise: »Slovanskega pedagoga«, »Uč. Tovarša«, »Oesterr. Schulbote«, »Pädagogische Zeitschrift«, »Volksschule«, »Central-Organ für pädagogische Interessen«, »Verordnungsblatt«, »Novice«, »Zoro«, »Verteca«, »Besednika«, »Slov. Narod« in še več čeških in hervaskih šolskih listov, ki jih vredništvo »Uč. Tov.« dobiva v zameno.

V odborovi seji 23. preteč. m. je obveljal važen sklep, da naj se v imenu kranjskih učiteljev naredi prošnja do slavnega ministerstva za bogočastje in nauk, da bi se tudi na Kranjskem vendar že tako ali tako vredile pravne razmere ljudskih učiteljev, ker učitelji zapuščajo svoje službe in veliko se jih je že preselilo v sosedne dežele. Ta prošnja se je precej spisala in že drugi dan na Dunaj poslala. — Tudi se je pri poslavljenji našega častnega uda slavnega dr. Fr. Močnika, ko je povzdignjen v vitežki stan, poslalo novemu — pravemu šolskemu vitezu po telegramu serčno voščilo. Dalje se je odločilo, da društvo napravi v sredo 7. t. m. zvečer ob 8. uri v društveni sobi besedo z znanstvenimi govori, h kateri se tudi vnajni udje vljudno vabijo.

— Postavi za začasno vravnvanje učiteljske plače in o pomnoženji normalnega šolskega zaklada po doneskih od zapuščin, ki ju je vlani sklenil kranjski deželni zbor, niste poterjeni. Za božjo voljo, pa saj kranjski učitelji nismo ukleti!

— Dekliški ljudski šoli pri Uršulinkah v Ljubljani je ministerstvo za bogočastje in nauk podelilo javno pravico.

— C. k. ministerstvo za deželno bran je dovolilo, da se smejo učiteljski pripravniki in učitelji v dveh letih zaporedoma vsako leto po štiri tedne jemati k vojaškim vajam.

— 3. t. m. ob 7 $\frac{1}{2}$ zvečer boče v Zagorji (pri Savi) učiteljska beseda na korist šolskega doneska za uboge učence v litijskem okraji. Po besedi boče tudi ples. Prav je, da se na korist uboge mladine tudi o pustu kje misli.

— K slov. uč. društvu so pristopili g. g.: Jan. Škoflek, uč. v Mozirji na Štaj., Gregor Jakelj, kaplan v Zatičini in Vinc. Kmet, uč. v Hajdovici, vsi z vpisnino in letnino za l. 1872; Jož. Majer, poduč. v I. mestni šoli v Ljubljani. Letnino so plačali g. g.: Jan. Šolar, gim. deželni šolski nadzornik za 1872, Jak. Smolej, gimn. ravn., V. Linhart, glavni učitelj in Ant. Nedved, učitelj glasbe v Ljubljani, vsi vpisnino in letnino za 1871; Franc Muhič za 1872, Jan. Lapajne za 1872, Jan. Pokorn za 1872, Jan. Kogej za 1871, Fr. Gerkman za 1871 in 1872, A. Praprotnik za 1872, Ivan Tomšič za 1871 in 1872, Lovro Sadar za 1872, Fr. Špendal za 1872, Ant. Žibert za 1871, Jan. Mandeljc za 1871, Jan. Borštnik za 1871.

Listnica. G. Stj. B. v V.: Poslali ste 3 gl. naročnine, tedaj imate 50 kr. tū hranjenih. — J. L. v C.: Pravite, da naj Vam odgovorim. Vaša vprašanja smo založili. Prosimo pišite še enkrat, kaj hočete! — G. S. Str. v V. n.: Računice (dr. Močnikove) dobé se v zalogi šolskih knjig na Dunaji ali tudi drugod pri knjigarjih, ki teržijo s šolskimi knjigami. — Vsem, ki poprašujejo po »Učiteljskem koledarji« za l. 1872.: Zavoljo slabe razprodaje lanskega »Koledarja« nismo mogli na svetlo dati novega; ako Bog dade srečo, bodemo ga za prih. leto pripravili za vse slovenske pokrajine.